

Zadnje vesti s konvencije Hrvatske Br. Zajednice

progresivni blok: Kordovan 117, Bernardić 118 in Korenić 123. Ožje volitve med Piskulićem in Korenićem s rezultatom: Korenić 126 in Piskulić 125. Korenić izvoljen. V nadzorni odbor je torej izvoljenih šest narodnjakov in eden progresivcev.

Za urednika "Zajedničara" sta nominirana prosvetaš Milan Petrak in progresivec Mato Vrkljan. Glasovi: Petrak 145, Vrkljan 108. Izvoljen Petrak.

Predsednik gl. porote. Nominirana Dragutin Sambol, nar. in Ch. Jurčić, prog. Glasovi: Sambol 145, Jurčić 104. Izvoljen Sambol.

Tajnik gl. porote. Nominirana sta Jos. Bazdarić, nar. in M. Matonić, prog. Glasovi: Bazdarić (izvoljen) 158, Matonić 117.

S tem je bila 25. seja zaključena. Volitve se nadaljujejo na prihodnji seji v torek 26. junija.

Na konvenciji še vedno vlada velika razburjenost radi dogodkov na 23. seji v soboto, ko je bila policija pozvana v konvencionalno dvorano. Kolikor sem se direktno informiral, je narodnoklerikalni blok pripravil slične demonstracije že od začetka konvencije, ali ker je bila moč na obeh straneh približno 50-50, ni bilo to tako lahko. Končno pa so narodnjaki videli, da vrag šalo jemlje, ko so izgubljali bitko za bitko na celi liniji; ustrašili so se, da morda propadejo pri volitvah. Vseled tega so se v soboto tajno organizirali in poklicali 12 policajev v dvorano, da bodo pripravili za teror. Polika je prišla v soboto popoldne med šestem glasov, ko je šlo za Božičevo afero. Nastala je silna buna, ko je nekdo zavpil, da se glasovi ne štejejo pravilno. Pri tej paniki so se škandalozno obnašale posebno nekatere delegatice, ki so pokazale, da niso za drugo, kot da Bogu čas kradejo in za to vlečejo \$10 dnevne plače—toda za buno so dobre.

Sreča je bila, da je progresivni blok na desni strani ostal miren. Če bi bili na desnici tako divjali kot so na levi, bi bilo v dvorani nekaj mrtvih in okrog 50 do 100 ranjenih kljub policiji. V dvorani je bilo približno 300 ljudi in proti tem ne bi bilo niti 50 policajev nič opravilo.

Vprašanje, kdo je pozval policijo, je rešeno v toliko, da je eden klerikalcev to storil. Sam župnik je priznal, da je "policijo pozval jedan njihov čovjek," toda brez njegovega znanja. Policaji, ki so bili vprašani, kdo jih je klical, so povedali, da je bilo poročano, da "a fight is going on in the Croatian Church Hall," nakar so dobili "riot call."

Take sramote še ni doživela nobena konvencija, odkar obstoji Zajednica v Ameriki.

Članstvo H.B.Z. v St. Louisu je silno ogorčeno in sprejelo je sledeči protest:

"Protest v imenu članstva H.B.Z. v St. Louisu, ki ga mi zastopamo: Mi podpisani delegati iz St. Louisa, uvideli, da trpi čast in dobro ime 3000 članov H.B.Z., Sokola in ostalih organizacij v tem mestu, najodločnejše protestiramo in odijamo sramoto, katero so nam naredili neki delegati zadnje sobote, ko so izvali izgrede na konvenciji. Dalje protestiramo proti onemu cerkvenemu odborniku, ki je spoznamo s svojimi pristajali pozval policijo v dvorano in s tem osramotil našo organizacijo, da se je konvencija vršila v senci policijskih straž, česar še ni bilo v zgodovini Hrvatske v Ameriki.

Zastopniki: V. Budrović, J. Ivčić, P. Hajdin."—Jacob Stančić, poročevalec.

(Opomba uredništva.—V telefonskem poročilu, ki je bilo

Na 22. seji, da preišče količino resnice na obtožbi, poročila, da je dognal, da je Božić res izdal v javnost zaključke seje gl. odbora glede nakupa zemljišč za novi dom Zajednice in da je hotel s tem okoristiti za približno \$1500. Ker pa gl. odbor ni mogel direktno dokazati trditve, priporoča preiskovalni odbor, da konvencija izreče Božiću zapisišni ukor. Predlog na ukor sprejel s 182 glasovi proti enemu. S tem je Božićeva suspenzija umaknjena in lahko ostane na konvenciji.

Srbski Savez v Ameriki pozdravlja konvencijo in pošilja željo, da čim prej pride do zedinjenja vseh jugoslovanskih podpornih organizacij v Ameriki.

Nato se preide na volitve gl. odbora. Prečita se "roll call," da se dožene koliko je volilnih upravičencev navzočih, ker so nekateri delegatje že odšli domov.

Otvori se nominacija za gl. predsednika. Nominirana sta stari predsednik Gazdicić od narodnega bloka, Vinko Vuk od progresivnega bloka in M. Kirin od prosvetašev.

Glasovi: Gazdicić 125, Vuk 103 in Kirin 24. Ožje volitve med Gazdicićem in Vukom. Rezultat: Gazdicić 132 in Vuk 120. Izvoljen Gazdicić.

Nominiranci za podpredsednika: Čičić od progresivnega bloka in K. Kuharić od narodnega bloka; prosvetaš Bezić odstopi pri Čičiću. Volilni izid: Kuharić 131, Čičić 121 glasov. Izvoljen Kuharić.

Nominiranci za gl. tajnika: Vinko Solić, nar. in J. Rimac, prog. Volilni izid: Solić 156, Rimac 94. Izvoljen Solić.

S tem je seja zaključena.

Petindvajseta seja 24. junija popoldne.

Nominacija za pomožnega tajnika sprejmeta M. Matanović, nar. in M. Mešić, prog. Glasovi: Matanović 153, Mešić 117. Izvoljen Matanović.

Glavni blagajnik. Nominirana sta Jonić, nar. in G. Sutlić, prog. Glasovi: Jonić 147, Sutlić 104. Izvoljen Jonić.

Predsednik nadzornega odbora. Nominirana Ivan Butković, nar. in G. Mokrović, prog. Glasovi: Butković 135, Mokrović 116. Izvoljen Butković.

Tajnik nadzornega odbora. Nominirani: M. Hrvat, nar., A. Blažeković, prog. in F. Božić, neodvisen. Glasovi: Hrvat 127, Blažeković 119, Božić 5. Izvoljen Hrvat.

Nadzorniki. Dobili glasov po blokih: narodni blok: Marko Vinaki 119, Vincent Piskulić 113, Juraj Sanković 129, Dragutin Masakot 126 in Janko Batorić 121; progresivni blok: J. Bernardić 110, F. Korenić 106, Ch. Tafrin 93, S. Kordovan 106 in P. Hajdin 96; prosvetaši: M. Kirin 55, N. Lisac 35 in M. Kralj 33.—Ožje volitve: narodni blok: Vinaki 132 (izvoljen), Piskulić 122, Batorić 136 (izvoljen);

Velika Britanija slopa v silko s sovjeti

Delavska vlada obvestila dominijone, naj se pripravijo na nove odnose.

London, 26. jun. — Delavska vlada je večerj brzojavno obvestila vse vlade britskih dominijonov, da se obnove diplomatske stiki med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo v najbližnji bodočnosti.

MacDonald ima dovolj zagotovil od liberalcev, da bodo sodelovali z vlado pri tem koraku in s tem popravili bedasti čin Baldwinove torijske vlade, ki je v maju 1927 diktirala prelom z Rusijo.

Londona vlada sicer ni tehnično odvisna od dominijonov v izvajanju svoje zunanje politike, toda MacDonald vsekakor želi, da dominijoni kooperirajo s centralno vlado.

MacDonald je večerj tudi razkril, da je že drugi konferiral z ameriškim poslanikom Dawesom glede redukcije bojnega brodivja in stvar gre gladko naprej.

Javne naprave v rokah elektrarskih magnetov

Pet družb kontrolira petdeset odstotkov naprav za proizvodnjo električne sile.

New York, N. Y. — V poročilu, ki ga je danes izdal zvezni odbor glede javnih naprav, so omenjene velike korporacije, ki lastujejo naprave za proizvodnjo in distribucijo električne sile. Iz poročila je razvidno, da pet družb, Electric Bond & Share Co., United Corp. of Delaware, Morgan Co., Insull Corp. in North American Corp., kontrolira 50% električne sile, ki se proizvaja v Združenih državah.

Poročilo zveznega odbora daje omenja, da le 14% javnopriljubljenih naprav je v rokah mest in občin, vse ostale so razdeljene med grupo raznih elektrarskih družb, ki so pa že sedaj več ali manj konsolidirane v trustu elektrike. Male družbe polagoma izginjajo v mrežah velikih družb, katere s svojim kapitalom pritiskajo nanje in jih končno absorbirajo.

Tako se počasi a stalno razvija sila trusta elektrike, ki je v zadnjih letih pogoltnil že nešteto neodvisnih družb in jih prisilil, da se ukličejo silnemu pritisku. Pri tem se trust poslužuje raznih metod, da dobi male družbe pod svojo kontrolo. The Standard Gas & Electric Co., na primer, je vložila v javne naprave milijon dolarjev, toda njeni direktorji kontrolirajo glasovnice delničarjev v investiciji nad tristo milijonov dolarjev.

Čikaški kapitalist dobil koncesijo v Rusiji.

Karkov, USSR., 26. jun. — Robert S. Sheffer iz Chicaga je večerj podpisal pogodbo za obdobje petdeset let za gradnjo in upravljanje premovalne korporacije v Doncu. Letna produkcija bo znašala tri in pol milijona ton. Sovjetska vlada bo dala opremo, Sheffer pa oskrbi ameriške inženirje in druge strokovnjake.

Sin ustrelil očeta.

Pine Bluff, Ark., 26. jun. — Stiriinajstletni Otis Hankins je večerj ustrelil svojega očeta. Fant je izpovedal policiji, da je očeta ubil, ker ga vedno preklinjal in strahoval. Proti dečku je vložena obtožba umora prve vrste.

večerj objavljeno—katerega pa ni poslal naš poročevalec Stančić—je bilo rečeno, da je policija nadzorovala volitve gl. odbora. Kakor je razvidno iz gornjega poročila, ni bilo to res, kar radi popravljamo.)

BRITSKI TORIJI ZAGROZILI LABORITOM

Svoboda na morju mora ostati pod kontrolo britske mornarice, pravi Churchill.

Washington, D. C. — Na prihodnji konferenci za reduciranje vojne mornarice se ne bo govorilo o principu svobode na morju. Zadnjih par sto let si je to pravico lastila Britanija tako v teoriji kot v praksi. V slučaju vojne med dvema ali več državami je bilo vprašanje trgovanja nevtralnih držav z vojno zaplenjeno državo odvisno od stališča britske vlade. In ker se o tem vprašanju ne bo diskusiralo, se to smatra za udarec, ki ga najbolj občuti senator Borah. On je prepričan, da se vprašanje razoboroževanja na morju ne more toliko časa rešiti, dokler se ne reši vprašanje svobode morja.

Vzrok, da se bosta MacDonald in Hoover izognila temu vprašanju, so britski toriji, ki so zagrozili novi delavski vladi, da bo vržena iz vlade, ako gre predaleč z razoboroževanjem. Ker pa MacDonald in Hoover želita, da pride do novega sporazuma in zmanjšanja vojne mornarice vseh držav, se smatra v Washingtonu potrebno, da je boljše, ako se o principu svobode na morju zaenkrat ne razpravlja, ker čas še ni ugoden.

Hoover in sunarji tajnik Stimson se bojita, da je vsako pogodbo, v kateri bi se rešilo to vprašanje, nemogoče skleniti z britsko vlado toliko časa, dokler nima delavska stranka absolutne večine v parlamentu. V tem miljeju je zanesljivo tudi stališče britskega poslanika v Washingtonu. Radi tega je Hoover pripravljen omejiti se le na dogovor za zmanjšanje mornarice.

Ta situacija posebno ugaja ameriškim šingotom, ki so organizirani v American Navy League. Promoterji te organizacije, katere namen je doseči največjo mornarico, pravijo, da —ker zunanja trgovina zelo hitro raste — bi je vprašanje časa, ko bo Britanija prisiljena sprejeti ameriško zahtevo po svobodni trgovini tudi v času vojne. Kar oboroževalni lobisti v Washingtonu zahtevajo, je le čas. In britski toriji jim gredo pri ti želji in zahtevi zelo pridno na roko.

Senator Nye predlaga zvezno radiopostajo.

Washington, D. C. — Senator Nye iz North Dakote je predložil zakonodajno predlogo, ki predvideva, da zvezna vlada ustanovi in poseduje radiopostajo. Predloga bi zabranjevala rabiti to radiopostajo v svrhu komercialnega oglaševanja.

Namen postaje bi bil, služiti načelnikom vladnih departamentov, senatu in kongresni zbornici in političnim strankam v informativne svrhe. Senator Nye posebno poudarja potrebo do radio-značnega dostopa za manjše politične stranke. Vaška politična stranka naj bi imela dostop do te radiopostaje tekem zveznih volitev. Vse važne debate kongresne in senatske zbornice bi se pošiljale po tem zveznem radiu, ako posamezna zbornica to želi.

Zadrugarji iz srednjega zapada za stavkarje.

Superior, Wis. — Centralna organizacija združenega srednjega zapada je naslovila apel za finančno pomoč v prid tektatnim stavkarjem južnih držav. Apel je bil razposlan v vse pridruženke kooperativne, v katerem se urgira zadrugarje, da organizirajo kampanje za nabiranje prostovoljnih prispevkov. Centralna organizacija je darovala v ta namen 50 dolarjev. Denar bo poslan stavkarjem v Gastonijo, N. C.

Nova nakana suhaških fanatikov izpodletela

Hoteli se mobilizirati javne šole za propagando prohibicije.

Washington, D. C. — Zakladniški departament je izjavil v torek, da ne bo ugodil zahtevi Prohibitorske lige, da se propagandna za izvajanje prohibicije uvede v javne šole, časopise in filme. To je hud udarec za suhaške fanatike, ki so računali, da mobilizirajo vse učitelje in učiteljice v javnih šolah po vsej državi — ne glede na njihovo osebno prepričanje — za ožanje suhaškega evangelija otrokom.

Liga je tudi hotela, da zvezna vlada porabi \$50,000 za prohibično propagando v časopisih in filmih. Prohibični komisar Doonan je odgovoril, da je Prohibitorska liga pod napačnim vtisom, če misli, da je rečena vsota denarja namenjena v te svrhe.

Slavka v newyorških restavracijah

Aretacije in brutalnosti od strani policije se nadaljujejo. Veliko stavkarjev je bilo vrženih v ječo.

New York, N. Y. — Zelo malo delavskih organizacij se more izkazati z rekordom, ki ga je dosegla Amalgamated Food Workers unija, ki vodi stavko restavracijskih delavcev v tem mestu še enajsti teden. Brutalnosti policije in pripravnost sodišča napram lastnikom restavracij je dospela do vrhunca, ko je bila izdana nova sodnijska prepoved proti piketiranjem. Na podlagi te prepovedi se vrše aretacije na debelo in unija je morala na silen pritisk oblasti spreminiti smernice v piketiranju.

V času, odkar traja stavka, je bilo aretiranih nad tisoč delavcev in nad tristo jih je bilo obojenih v ječo. Mnogo je bilo obojenih na plačitev denarne kazni in unija sama je že plačala na kaznih nad deset tisoč dolarjev.

Piketiranje restavracij se nadaljuje in policija aretirala dnevno od deset do dvajset delavcev, ki prihajajo na piketno stražo.

V stavki je prizadetih nad osemdeset velikih restavracij in nad pet tisoč delavcev. Zahteva stavkarjev je skrajšanje delovnika na osem ur in minimalna mezza \$30 na teden. Poprej so delali delavci v restavracijah 12 ur dnevno. Vseled stavke je bilo v dveh tednih prisiljenih dvajset restavracij prenehati s poslovanjem. Zgledi kažejo, da bodo stavkarji prodrli s svojimi zahtevami, ako bodo trdni in vztrajali v stavki.

Bankirji proti dobremu zakonu.

Bismarck, N. D. — Bankirji iz države North Dakote so pričeli z akcijo za odpravo zakona proti toči. Ta zavarovalni zakon je bil sprejet v prid farmerjem ob času, ko je bila Neustrankarska liga v državi na višku svoje moči.

Bankirji razpošiljajo farmerjem vprašalnice pole glede njih stališča z ozirom na ta zakon. Razen "farmerjev", ki živijo po mestih in imajo njih farme v najemu, so vsi obdelovalci zemlje v ti državi proti ukinjenju tega zakona.

Mehiška duhovščina se mora držati proč od politike.

Mexico City, 26. jun. — Nadškof Flores je odredil katoliški duhovščini v Mehiku, da odslej se ne sme niti najmanj vtiikati v politiko in pokoravati se mora vsem zakonom države. Škofje nameravajo odpri cerkve v soboto, na praznik sv. Petra in Pavla.

ELEKTRARNE V MORGANOV POSESTI

Mednarodni bankir zagospodari nad ogromnim bogastvom.

New York, N. Y. — Ob času, ko je J. P. Morgan, mednarodni bankir, prejel v Princeton univerzi naslov pravnega doktorja, so njegovi kolegi v Wall streetu sklepali pogodbo za konsolidiranje vse električne industrije v državi New York v eno veliko kombinacijo. Združena podjetja predstavljajo bogastvo v vrednosti 650 milijonov dolarjev.

Niagara-Hudson Power korporacija, ime nove korporacije, ima namen razviti St. Lawrence reko pod znamko privatnega lastništva. Za razvoj St. Lawrence reke se vodi boj med državo in privatnimi interesi že dolga leta. Slapovi te reke predstavljajo najbogatejše vire na vzhodu za razvoj in produkcijo hidro-elektrike. Napredni elementi države New York so dosedaj še uspešno preprečili pograbitve teh naravnih zakladov po privatnih interesih. Ti elementi, ki jih vodi državna organizacija soc. stranke zahtevajo, da država sama zgradi elektrarne po zgledu kanadske vlade v Ontariju in ceno prodaja elektriko direktno konsumentom.

Kljub temu, da sedanjí governor ni naklonjen ti zahtevi v celoti, se vendar bori, da se ohranijo ti naravni zakladi ljudskim interesom. In radi te nove kombinacije v električnem trustu bo to vprašanje prišlo še bolj v ospredje tekem prihodnjih državnih volitev kot pa v preteklosti. Pričakuje se, da bo električni trust pripravljen potrošiti veliko vsoto denarja tekem prihodnje kampanje pod okriljem republikanske stranke.

Novo mednarodno kraljestvo.

New York, N. Y. — Svila, umetna svila, katere ženska si ne želi biti oblečeno v svili, pa če tudi je svila umetna? Izdelovalci umetne svile (ne delavci) sedaj snujejo mednarodni trust rajonske industrije, ki bo kontroliral 90 odstotkov svetovne produkcije rajona. Ta trust bo opgriral v Evropi in Ameriki in njegovi lastniki bodo ameriški, holandski in nemški kapitalisti. Enka, Glanzstoff-Bemberg korporacije postanejo eno bitje, eno kraljestvo. Kapitalizacija te kombinacije bo 50 milijonov dolarjev.

Enka kompanija, organizirana na Holandskem, sedaj zida ogromno tovarno blizu Ashvillu, N. C., v kateri bo zaposlenih več tisoč delavcev. Kljub temu, da so zadnje čase delavci v južnih državah Amerike pokazali svojo hrbtenico in da niso več tako pokorni sluge mednarodnega kapitalizma, bodo imeli s novo kombinacijo še hude boje, predno si pribore boljši življenjski obsto.

Napredek centralne zadrage v letu 1928.

Superior, Wis. — The Cooperative Central Exchange, centralna organizacija srednjega zapada, je v letu 1928 naredila \$17,296.20 čistega dobička. Ta dobiček je bil razdeljen proporcionalno na vse zadrugne trgovine, ki so članice te organizacije in skoz katero so nakupovale blago. Dobiček je bil razposlan v obliki deležev in denar obdržan v skupni blagajni, kjer bo služil za povečanje te centralne zadrugne podjetja.

Aktivnosti suhaških agentov.

Detroit, Mich. — Prohibičniki so v torek navali na neko poslopje, kjer so zaplenili opremo za kuhanje alkoholnih pijač v vrednosti nad sto tisoč dolarjev. Lastniki in uslužbeni so bili aretirani.

Mlad sociolog postal tajnik soc. stranke

Doma je iz Clevelanda.

Chicago, Ill. — Glavni odbor socialistične stranke je imenoval Clarence Seniorja tajnikom stranke, mladega sociologa iz Clevelanda. Dosedanji tajnik je bil W. H. Henry, ki je pred kratkem podal resignacijo. Novi tajnik prevzame tajniško delo s prvim julijem.

Clarence Senior je star 26 let in je pred tremi leti graduiral na vseučilišču države Kansas. Na univerzi se je posvetil sociologiji in ekonomiji in po končanju šole je sprejel mesto izobraževalnega direktorja in tajnika pri Adult Educational Association v Clevelandu. V Clevelandu je bil aktiven tudi na delavskem izobraževalnem polju, kjer je organiziral in poučeval večerno delavsko šolo pod avspicijo centralne lokalne unije. Obenem je bil tudi književni kritik za Locomotive Engineers Journal. Kolikor so mu razmere dopuščale, je bil tudi aktiven v socialistični stranki.

V osebi Clarence Seniorja je socialistična stranka dobila zmognega, energičnega tajnika. On je Amerikanece novejšee generacije in glede taktike v stranki pripada Norman Thomasovi skupini.

Policija na lovu na "rdečkarje"

Aretirala je tri osebe, ker so razpečevale "nevarno literaturo."

Lackawanna, N. Y. — Tukanja policija je te dni aretirala tri osebe in konfiscirala kopije letaka, ki so ga razdaljale med delavce, ko so prihajali s dela iz tovarne Bethlehem Steel Co. V obeh policije so letaki vsebovali nevarno literaturo in boljševisko propagando.

Ti letaki so vsebovali poziv na jeklarske delavce, da se organizirajo in vstopijo v unijo. Poleg drugih stvari, omejenih v letaku, se je poudarjalo važnost organizacije, da se odpravi v tovarni šestnajst ali še več urno delo, ki je v običaju za delavce v zadnjih dneh tedna, odpravo dela od kosa in zahteva za 48 ur dela na teden in zvišanje mezza. V apelu je bila tudi izrečena zahteva za letne počitnice dveh tednov s plačo za vse jeklarske delavce.

Razpečevalci letaka so imeli namen vzbuditi zanimanje med delavci, da se upro neznošnim delovnim razmeram in se organizirajo v svoji uniji. To je pa v tem mestu, ki ga kontrolira velika jeklarska korporacija, velika predrznost in tako je prišlo, da so bile tri osebe aretirane in odpeljane v ječo. Jeklarska družba se pa sedaj veselí zmage, ker je dosegla, da je bila "nevarna" boljševiska literatura zaplenjena.

Toča, debela kot žoge, razbila strehe v Afriki.

Cape Town, Južna Afrika, 26. jun. — Strana toča, kakršne ne pomeni zgodovina teh krajev, je v ponedeljek zvečer popolnoma demolirala Durban in okolice v južnozahodni Afriki. Škoda se ceni na dva in pol milijona dolarjev. Toča je bila debela kakor jabolka ali baseballske žoge in strehe hiš so se podirle pod groznim bombardiranjem. Šipe v oknih poslopij, železnikih vozov in avtos so bile zdrobljene v kosce. Večje število oseb, ki so bile zadete v glavo, je obležalo v nezvesti. Toča je tudi razdeljala telegrafске tice, prodra skoz streho nekega hotela in razbila stekleni krov muzeja umetnosti. Vsi poljski pridelki so zmleti v kašo in drevesa so okleščena, kakor da bi jih obrezal z nožem. Na ulicah je toča ležala osem palcev debelo.

Naročnina: Zedinjene države (vključno Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cincinatti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

3657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepu, n. pr. (May 31-1929) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAPOSLENOST IN MEZDE RUDARJEV.

Federalni delavski department poroča, da so rudarji na polju mehkega premoga zaslužili za 6.2% manj v mesecu aprilu kot v mesecu marcu t. l. Vsa vsota, ki se je vsak teden izplačala v tem mesecu kot mezda ali zaslužek, je padla za 17.8%.

Kaj je vzrok, da se je v enem mesecu za toliko znižal zaslužek rudarjev? Podjetniki so proizvedli manj premoga, ker so ga trgovci zaradi prihajajoče spomladi manj naročili. To se ponavlja vsako leto. Marsikje rudarji niti ne delajo poleti in premogovniki ostanejo zaprti skozi celo poletje. Ko pride spomlad, se preneha kuriti v pečeh za gorkoto. Tisoči in tisoči se skozi poletje poslužijo tudi za kuho gorazolina, petroleja, plina ali pa električne sile. Ta izprememba v kurjavi za kuho tudi učinkuje, da pade vporaba mehkega premoga. Ko prične pojezmati naročila na premog, prične padati tudi zaslužek rudarjev.

V mesecu marcu so rudarji še povprečno zaslužili po \$25.10 na teden. Ta tedenski zaslužek se je pa v mesecu aprilu skril na dva in dvajset dolarjev. Rudarji na vzhodno-severno-centralnem premogovem polju in zapadno-severno-centralnem polju, kjer so rudarji še organizirani, niso v mesecu marcu nič več zaslužili kot rudarji v južno-atlantičnih in južno-centralnih pokrajinah. Naslednja tablica nam prikazuje povprečni zaslužek rudarjev v mesecema marec in april v raznih pokrajinah križem dežele:

Povprečni zaslužek rudarjev v raznih pokrajinah.

Ime pokrajine	Mesec marec	Mesec april
Srednje-atlantična	\$25.50	\$24.00
Vzhodno-severno-centralna	26.10	20.43
Zapadno-severno-centralna	25.52	19.64
Južno-atlantična	24.89	21.11
Vzhodno-južno-centralna	21.61	19.76
Zapadno-južno-centralna	26.30	19.70
Gorska	33.48	28.17
Pacifična	28.75	34.55

Tablica nam pove, da se je zaslužek povišal edino na pacifičnem premogovem polju. V vseh drugih pokrajinah se je znižal v mesecu aprilu.

Povprečni zaslužek rudarjev, organiziranih in neorganiziranih, je bil v mesecema marcu in aprilu nižji kot povprečni zaslužek tovarniškega delavca. Izjemo delata le dve pokrajini: gorska in pacifična. Tako govore suhe številke, ki ne lažejo.

Rudarji delajo redkokdaj skozi ves teden. Na neorganiziranih poljih, kjer rudarji delajo po več dni v tednu, kot na organiziranih poljih, je pa bila mezda zelo znižana in rudarji morajo opraviti veliko mrtvega dela, za katerega ne prejmejo nobenega plačila. Vrh tega je industrija še sezonska. Na nekaterih premogovih poljih delajo več dni po zimi in manj poleti, po drugih pa narobe. Kapitalisti uravnavajo produkcijo premoga tako, da jim vrže več dobička. Pri tem se ozirajo tudi na transportne in skladiščne razmere.

V mnogih pokrajinah zdaj uvajajo v premogovnike strojni obrat. V mnogih jamah so stroji uvedeni za stalno, v drugih se delajo poskusi, v celoti se pa stroji za premogovo produkcijo izboljšujejo. Stroji prinesejo rudarjem več trpljenja, premogovniškim podjetnikom pa več dobička. Kolikor več strojev se uvede za proizvodnjo premoga v jamah, toliko manj rudarjev potrebujejo. Ob enem pa stroji pomenijo, da se proizvede tudi več premoga in v krajšem času. Uvajanje strojev ne vpliva le tam na premogovo industrijo, kjer se uvajajo, ampak učinek vpeljavanja strojev se pozna tudi tam, kjer jih še niso uvedli. Z drugimi besedami pomeni, da se uvajanje strojne dela pri proizvodnji premoga pozna v vsej industriji.

Križev pot rudarjev še ni dokončan. Industrija še ni stabilizirana in mogoče ne bo še veliko prihodnjih let, ker se rabijo za proizvodnjo mehanične sile druge snovi, ki so cenejše kot premog. V premogovniški industriji ni bodočnosti, ampak v nji je velika negotovost, kot jo opazimo v vseh industrijah, ki so v pretvarjanju in spopolnjevanju.

GLASLOVI IZ NASELBIN

Ima rada roman.

Cleveland, O. — Ker je sedaj vse polno dopisov o poteku konvencije in njenih točkah ter blokirjih, poleg tega pa so se nekateri silno raztogotili, ker je zmaga naša napredna struja, ki je bila vedno resnično delavna za napredek jednote in za kristi članstva, naj mi bo za sprejembo dovoljeno izraziti moje mnenje glede krasnega romana, ki sedaj izhaja v Prosveti, delo slavne ruske romanopisice Feodora Dostojevskega.

Z velikim zanimanjem nestrpno čakam vsakega nastavka romana "Zločin in kazen" v Prosveti. Kako silno globoko je moral pisatelj poznati človeško dušo v njene najgloblje globine. Junak romana Razkolnikov prenaša grozne muke nad umorom, ki ga je izvršil, ko je s sekuro umoril skopi stari. Ob enem pa razgrinja pred nami pisatelj njegovo uumevanje človeštva ter neskončno ljubezen med materjo in sinom ter sestro, kateri sta toliko trčevali zanj, ko je bil na petrogradski univerzi. Svoja, ki je bila Razkolniku velika od pomoči v njegovih mukah in težavah, je tudi tip razmer današnjega sistema, pa kljub vsem težavam in nizkim blaginjam mu je bila udana in ni zgubila vere vanj.

Prosveta si bo pridobila veliko na ugledu s take vrste romani, ki so podučljivi in neprecenljive vrednosti za čitateljsko slovensko ljudstvo v Ameriki. Toliko o tem, dodati pa moram, da se mi zelo dopade tudi črtice in članki ter drugo gradivo v Prosveti, ki mi sveži duha, me zabava in kratkoročno razvedruje in pa izobražuje ter širi moje obzorje, ki je bilo še do par let nazaj, ko sem se zajemala "vednost" le s prižnice, sila omejeno in omreženo. Čitateljica Prosvete.

S pota.

Po deveti konvenciji Slovenske narodne podporne jednote se sedaj drugič oglašam v Prosveti. Zadnjič sem bil omenil logaškega rojaka, ki je preminul zapuščen v Waukeganu. Sedaj pišem iz mrzle Minnesote, kamor sem prišel pred par dnevi. Spomlad je dahnila tudi na minnesotske stepe in razgrnela zemljo, da je rastlinstvo lepo ozelenelo. Spanki brez bujno cvete in pošilja mamljivi prijetni vonj v okolico. Smarnice kažejo svoje krasno bele glavice izpod listja ob grmičevju, tulipani pa mole svoje pomorne raznobarvne glave na gredicah prijaznih hiš. Sadno drevje je v cvetju.

Spomlad je res lepa, je pravo vstajenje in prerodenje, ki je silno onemu vstajenju, ki ga opazuje veliki ruški filozof Tolstoj, ki je imel v mislih ono vstajenje, ko bo brat brata po bratovsko sprejel in s njim občeval, ko ne bo toliko sebičnosti na svetu in toliko zavisti ter nevoščilnosti kot jo je danes. To pa povzroča še prevelika nevednost, ki je mati vsega zla.

V Duluthu sem srečal rojaka Johna Novaka, ki mi je pripovedoval o nekih neprilikah, ki jih je imel za časa njegove bolezni. Plačati je baje imel sto dolarjev za zdravljenje, ki ga ni bil deležen. Kako se je stvar pri društvu zanj stekla, bom poročal prihodnjik.

Sedaj se za nekaj časa nahajam v Duluthu, Minn., ob Superior jezeru, v krajih, kjer so se pričeli naseljevati Slovenci več kot pred štiridesetimi leti — na Ely, Mesabo, Biwabik, Tower, itd. Sedaj so pa razmere na rudarskem polju slabe tako, da se poslednje čase naši ljudje čimdalje bolj izseljujejo v razna industrijska mesta v Wisconsin, Illinois in Michigan ter v Ohio. Prisiljeni so bili zapustiti svoje lepe domačije in se posloviti od njih. Vzel je veliko truda in dela več let, da so si postavili svoje hiše, sedaj pa kar naenkrat so bili primorani, da so šli s truhom za kruhom.

Glavni vzrok odhoda oz. preseljevanja naših rojakov minnesotskih v industrijska mesta je menda še slehernemu znan. Prišla je parna lopata in vzela na tisoče rudarjem delo in zaslužek. Hoteč nehoč so bili prisiljeni slediti truhom, ki je šel za kruhom v druge kraje. Parna lopata je torej glavni vzrok, da so naši

rojaki zapustili svoje lepo urejene domačije in se podali v mesta.

Mesto Duluth šteje od 98 do 100 tisoč prebivalcev. Nekakšen pričetek mesta se je pričel leta 1870. Takrat je prišla železna ruda pridobivati na vrednosti in mesto Duluth ob obrežju Gor-njega jezera, ki ima zvezo v vasa ostala Velika jezera, je dobilo važen pomen, kajti to mesto je postalo važno pristanišče za velike transportne ladje, ki prevajajo železno rudo v industrijska mesta ob Velikih jezerih.

Kot že omenjeno, je veliko stanovanj praznih na železnem okrožju v Minnesoti. Mnogo hiš je praznih, kjer so se pred par leti stanovale naše prijazne družine, kjer so naše gospodinje imele pred hišami lepo urejene vrtove s cveticami nasejene. Razume se, da ni manjkalo razne zelenjave na slovenskih vrtovih, brez katere ni nikjer pri naših gospodinjah. Sedaj tega ni, vsaj tam ne, kjer so rojaki odšli v druge kraje. Nekega dne sem se bil podal v bližnji gozd ter tam opazoval naravo. Ptice so veselo prepevale, plete gnezda in nošile mladim hranom. Zaje je preplašen skočil izpod grma ter urno zbežal v zavetje. Tam se je jež prihljujeno potajil in zvil v klopčič, črn kos pa je veselo žvižgal svoj običajni refren. Ozračje je bilo nebeško lepo, okolica divna, ptice in živali so mi delale družbo, in vesel sem bil, ko sem vsaj za trenutek zrl v deški naravo v gozdu minnesotskem.

Matija Pogorelec.

Koncert "Rodoljuba".

Johnstown, Pa. — Kot smo že včasno poročali, ponavljamo spet sedaj, da naše pevsko društvo "Rodoljub" priredi svoj koncert v nedeljo dne 30. junija na svoji lastni fermi v veliki dvorani. Koncertni program bo sledeči:

1. Poletni vetrič — F. S. Vilhar — poje "Rodoljub". Hans Roemer, pevovodja.
2. a) Rasti ružu — F. S. Vilhar.
- b) Tari-bari — D. Slavjanski. Poje srbski zbor, vodi D. V. Nedeljkovich.
3. Piano solo — "Poet and Peasant" (Suppes), svira prof. Hans Roemer.
4. a) Magdalen es ist Fruehling Zeit — Loy.
- b) Es haben zwei Blumlein gebuehet — Schrank, poje nemški pevski zbor "Harmonie", vodi prof. H. Roemer.
5. a) The Lonely Rose — Hermis.
- b) Sun Rhapsody — Daniels. Poje članice "Treble Clef" kluba.
6. Koncert solo, selected — Louis Svaltek.
7. Vasovalec — Adamič. Poje "Rodoljub".
8. Govor — Jovan Krajnovich, član "Rodoljuba".
9. John Peel — Andrews — "Rodoljub" in "Harmonie" skupaj.

Uljudno vabimo tukajšnje in okoliško jugoslovansko občinstvo na številni poset. Program bo obilen, kot lahko razvidite iz podanega vsporeda, in bo dokaj raznoličen, da bo lahko ugodil vsakomur, če je še tako zbirčen. Pevsko društvo "Rodoljub" se je potrudilo, da nudi naši publiki predvsem nekaj zanimivega in posebnega, zato pa smo izbrali točke kot so navedene. Naše občinstvo pa naj se pridruži nam na dan 30. junija ob pribliki našega koncerta na naši lastni fermi v veliki dvorani.

Na veselo svidenje!
Louis Stefanič, tajnik.

Pismo rojakom.

Moravce, Slovenija. — Podpisana se obračam na vse rojake v Ameriki, da mi blagovolijo na znaniti, če kateri ve, kje je moj mož John Konavar, doma iz vasi Drije, pošta Moravce, Slovenija, Jugoslavija. Meni ni pisal že devet let. Svoječasno je bil član Slovenske narodne podporne jednote, ni mi pa znan, dali je še ali ne. Uljudno prosim rojake, da mi sporoče sedanje bivaliče mojega soprega, zakar se jim že vnaprej iskreno zahvaljujem.

Ivanka Konavar, vas Drije, pošta Moravce, Slovenija, Jugoslavija.

Smrt dveh članov.

Power Point, O. — Neizprosna smrt je pred kratkim vzela dva člana društva št. 358 SNPJ. Dne 22. aprila je preminul rojak John Poženel, njegova žena Mary Poženel pa dva tedna in dni pozneje. Kot skrbni oče in mati zapuščata štiri še precej dobro preskrbljene otroke, v starosti od 14 do 20 let.

Pokojna sta bila naprednega mišljenja in pogreb obeh se je vršil po civilnih obredih, kajti tako sta oba želela in zahtevala. Oba sta bila pri zavesti do zadnjega dihljaja. Pokojno Mary so nadlegovale neke usmiljenjane vredne ženice par ur tik predno je nastopila smrt, z namenom, da bi ji preskrbele nekega agenta, da bi pri njej opravil neke coprnice. Ona pa, kot modra žena, se je zavedala, da ne potrebuje nobenega agenta, pa je na kratko odklonila vse ponudbe.

Kot oskrbnik otrok in predsednik društva se želim zahvaliti vsem članom našega društva št. 358 SNPJ, ker so se v resnici izkazali kot pravi bratje in prave sestre za časa bolezni pokojnih in se udeležili obeh pogrebov polnoštevilno.

Tudi naše društvo se je spomnilo 25 letnice SNPJ, pa je vedel prevelike žalosti nad izgubo kar dveh članov v tako kratkem času iz ene družine slavnostno veselico odložilo, in sicer se bo vršila dne 4. julija. Veselica se vrši na Bergantovi fermi v senci vabljivih dreves. Igrala go godba in prekrbljeno bo vse, kar spada na silne prireditve. Pričakujemo, da nas ob tej priliki obiščejo vsi okoliški rojaki, posebno pa vsi člani in članice. Zabave bo veliko za vse in vsakogar, torej vsi na proslavo 25 letnice SNPJ dne 4. julija, ki je praznik neodvisnosti Združenih držav.

Mati. Tusek, predsednik.

Pojasnilo: Naznanilo o prslavi 25 letnice SNPJ je prepoznalo dospelo za uradno izdajo Prosvete, ki je izšla dne 26. junija.

Izlet Narodnega doma.

Waukegan, Ill. — Društvo Slovenski narodni dom priredi na praznik izjave neodvisnosti v četrtek 4. julija t. l. piknik na Maymenovi fermi blizu Libertyvillu. Na programu je več raznovrstnih iger in tekem, da bo dovolj zabave za vse. Z dobro jedajo bodo postregle članice gospodinjstva odseka Doma. Enemu srečnemu gostu se bo darovalo komplet elektrichen radio, znamke "Apex".

Na pikniški prostor se z avtom pride najlažje po Milwaukee cesti do Five Points, tam se zavije na Buckley road, kjer bo na poti na fermo znak z malo zastavo "Piknik SND". Uljudno so vabljeni vsi rojaki, da nas ta dan posetijo na pikniku. V slučaju slabega vremena se vrši veselica v Narodnem domu.

Za odbor,

Rudolf Skala, tajnik.

Listnica uredništva

Cleveland, O. — "Radovednež" — "Copyright" navadno traja 28 let. To pravico do gotovega literarnega dela se lahko obnovi zopet za 28 let. Prestopek je kazniv z globlo in zaporom, ako se dokaže, da je bil prestopnik. — Pozdrav!

Milwaukee, Wis. — J. K. M. — Svetovna razstava, ki se bo vršila v Chicagu leta 1933, bo nosila oficijelno ime proslave stotletnice mesta Chicaga. — Velike priprave so sedaj v teku in načrti, ko bodo izvedeni, bodo stali mnogo milijonov dolarjev. Prva čikaška razstava svetovnega pomena se je vršila v minulem stoletju leta 1893. — Pozdrav!

Chicago. — "Poročevalec". — Tudi za naveden dopis je treba podpis dopisovalca, ker tako zahtevajo pravila Slovenske narodne podporne jednote. Poslji-te podpis, da priobčimo. — Pozdrav!

Sheboygan, Wis. — J. J. — Kitajci ne morejo postati ameriški državljani. — Pozdrav!

Chicago, Ill. — F. Kroll. — Informacije, ki bi jih Vi radi dobili, lahko dobite pri čikaški delavski federaciji, ki ima svoj glavni stan na 623 So. Wabash ave. Naslovite pismo tako-le: Chicago Federation of Labor, 623 So. Wabash ave., City.

OPAZOVANJA

Ivan Molek:

Angleški mavrični kralj. Angleži so veliki formalisti. Ker so preli za nove forme — v zadevo ljubega angleškega kralja. Zda je slučajno Jurij na prestolu, a lahko je Pepe ali Judež in razlike bi ne bilo. Ime v oseba ni nič, glavno je, da na njegovem "veličanstvu" ni nobene veličanostnosti, kar se tiče vodstva države.

Angleški kralj je lahko vse, samo vladar ne sme biti. Imaj gotove prerogative, ki pa so le za parado. Kralj Jure zbira poštne znamke; v tem oziru ima vse pravice in nihče ga ne moti. Glede poštne znamke je lahko toliko diktatorja kolikor premore njegova močnja. (Mus-solini in papež tudi ne moreta dobiti vsega, kar bi rada.)

Toda diktatura angleškega kralja pričenja in neha pri al-bumih poštne znamke. Na Ang-leškem je dovolj politike in tu di kralj lahko politizira — v mejah stranke, ki je na krmilu.

Kakršna je angleška vlada, tak mora biti kralj. Ko so vla-dali liberalci, je bil kralj libe-ralec; ko je bila koalicijska, je bil koalicijski; za časa torijev (kon-servativcev) je bil konservati-ven. Danes, ko so na krmilu vlade laboriti, je kralj laborit, ki priporoča "svojemu" parla-mentu, naj se ravna po željah in američanih "njegove" vlade. Če bi zmagali boljševiki, bi tudi kralj moral igrati boljševiškega hinavca.

Navsezadnje vse skupaj nič ne pomeni. Moderni čas zahteva, da se resni ljudje ne smeš-jo. Komedija je all right v svo-jem momentu in na svojem pro-storu, ni pa vedno in povsod.

Davica v Združenih državah

Zdravstveni odsek federalne vlade je ravnokar obelodanil poročilo, po katerem je razvidno, da prvičkrat po mnogih me-secih je davica ali difterija po-kazala poraste v Združenih dr-žavah. V 45 državah, iz kate-rih so se dobila poročila, je šte-vilo slučajev difterije znašalo v tednu, ki je končal dne 11. maja, nič maj kot 1414, v kolikor jih je bilo prijavljenih.

Vzlic današnjemu znanstve-nemu napredku in zmognosti za preprečitev te bolezni, ista ko-si vsako leto toliko življenj iz enostavnega razloga, ker ljudje nočejo poslušati nasvetov zdrav-stvenih oblasti. V samem me-stu New Yorku je leglo v prera-ni grob od te bolezni 642 otrok v letu 1928, dočim jih 10,000 lahko priča o mukah, ki jim jih je ta bolezen povzročila. Vse to se bi dalo preprečiti.

Difterija je bolezen, katere se moremo iznebiti. Znanstve-niki so dokazali, da se difterija more ozdraviti in celo prepre-čiti. Učeneč glasovitega Nemca, Robert Kocha, Frederick Loeff-ler je bil prvi, ki je odkril klico, ki povzroča davico, namreč bakterijo difterije. Po-tom eksperimentiranja na živa-lih je dokazal, da bolezen izvira iz teh klic. Drugi učenjaki, u-čeneč slavnega Pasteurja, Emi-le Roux, je ugotovil in dokazal, da difterijske bakterije izloču-jejo neki strup ali toksin, ki ga kri raznaša po vseh delih tele-sa. Tem odkritjem je sledila iz-najdba difterijskega antitoksi-na (protistrupa). Van Behring je proslavljeni iznajditelj tega leka. Vred praktične vporabe tega protistrupa, začeniši od l. 1895, je bila difterija v neka-terih krajih popolnoma izkoreni-jena, drugod pa znatno zmanj-šana. V San Joaquin County v Californiji je bilo l. 1921 51 smrtnih slučajev difterije za vsa-kih 100,000 prebivalcev, l. 1926 pa je to število znašalo le 2.5 za vsa-kih 100,000 prebi-valcev. V Detroitu je šte-

vilo slučajev difterije padlo v šestih letih od 33.8 na 9.8, za vsa-kih 100,000 prebivalcev. Boston je imel 112.2 smrtnih slučajev za 100,000 prebivalcev v l. 1898-1894, katero razmerje je v 1925 padlo na 12.7.

V New Yorku se sedaj vodi obsirna propaganda proti difte-riji. V sodelovanju z najbolj uglednimi meščani, časopisja, zdravstvenih organizacij, pri-vatnih in javnih ustanov je mestni zdravnik Dr. Wynne or-ganiziral komisijo za prepreč-jevanje difterije. V tehničnem odboru so nekateri izmed naj-slavnnejših zdravniških stroko-vnikov. Ta komisija je ustano-vila 86 posebnih postaj proti difteriji, kjer se otrokom dajejo brezplačno injekcije prepre-čilnega leka proti difteriji (ta kozvanega toxin-antitoxin). Ker mnogi starši se raje satekajo v privatnim zdravnikom, se je ko-misija sporazumela s kakim 4500 zdravnikov, ki so se obve-zali, da ob gotovih dneh ne bo-zaručunali več kot \$6 za vpo-ljenje seruma, ki preprečuje o-kuženje s difterijo. Ker so tri-injekcije potrebne, ti zdravni-ki torej računajo le po \$2 na vsak obisk.

Vsed te ogromne kampanje za iztrebljenje difterije je bilo več kot 100,000 otrok imuni-ziranih (obvarovanih proti dif-teriji). Injekcije so enostavne, varne in brez bolečin. Serum "Toxin-antitoxin" se vbrizga pod kožo zgornjega dela roke. Stvar je razenotaka enostavna kot pri-vajanje cepilnega leka. Par min-ut traja vsaka injekcija, katerih tri, in uspeh je trajen.

Dete, ki je dobilo toxin-anti-toxin je zaščiteno proti difte-riji. Starši bi morali razmis-ljati na tisk način pred to stra-vo neboleznijo vse otroke v starosti od 9 mesecev do desetega leta. Starši, sledite temu nasve-tu, da se ne boste kemali pro-pozno.

Nečloveški farmar v zaporu.

Rochester, N. Y. — Frank Cromwell, 57 let star farmar, je bil te dni aretiran in odveden v zapor, ker je mučil mladega deč-ka s tem, da ga je držal nad o-gnjem. Deček je dobil težke opek-line na nogah in odpeljati so ga morali v bolnico. Farmar je storil to nečloveško dejanje, ker je deček zakuril ogenj na farmar-jem zemljišču.

Koronerjeva porota oprosti mladega obijalca.

Chicago. — Roy Stockes, ki je v bitki na pesti zadal Harry Heavilina usoden sunk v trebuh, je koronerjeva porota opro-stila krivde. — Fanta sta si na-povedala zadnji teden bolj o-pesti, da izravnavata star prosti-ki je učinkovito usodno za ml-dega Heavilina in je na postel-bah umrl v bolnici.
